

Kalastuslain kokonaisuudistus

Kuulemistilaisuus kalastuslain uudistamisen keskeisistä kysymyksistä Ylä-Lapissa

24.3.2010 Saariselän Tunturihotelli

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
Jouko Ojanperä

1

Kalastuslain kokonaisuudistus

- Kalastuslainsäädännössä on perinteisesti korostettu omistamista ja omistajan oikeuksia jopa niin pitkälle, että ne ovat oikeuttaneet yhdessä vesistörakentamisen kanssa joidenkin lajien pyytämisen lähes sukupuuton partaalle
 - Perustuu ilmeisesti korkeimman oikeuden lausuntoon vuonna 1939, mutta tuolloin kalastuksella ja kalastusoikeudella oli agraari-yhteiskunnassa aivan erilainen arvo jokapäiväisessä toimeentulossa kuin tänä päivänä
- Asioita on tarkasteltu pääasiassa saaliinjaon periaatteella, vaikka kaloja ei omista kukaan
- Kalastusoikeus ei myöskään automaattisesti liity vesialueen omistamiseen. Esimerkiksi Ylä-Lapissa on paljon tällaisia kalastusoikeuksia, jotka myös nauttivat perustuslain mukaista omaisuuden suojaa. Muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunto n:13 vuodelta 1989

2

Kalastuslain kokonaisuudistus

- Olisi aiheellista tarkastella kokonaisuudistuksen yhteydessä myös miten vesien omistus ja kalastusoikeuden omistus jakaantuvat kalastuslain ja vesilain suhteen
 - Miten paljon vesialuetta omistamattomia kalastusoikeuden omistajia on ja miten turvataan heidän osallistumisensa esimerkiksi kalastusaluetoimintaan
- Muilla lainsäädännön alueilla omistajan oikeuksia on tulkittu väljemmin ja omistajalle on myös määrätty tiukemmat velvoitteet
 - Metsälaki, kaivoslaki, kulkuyhteydet, verkkopalvelut, luonnonsuojelu, jokamiehenoikeudet, yleinen etu

3

Kalastuslain kokonaisuudistus

- Uuteen perustuslakiin on omaisuuden suojan ja kansalaisten yhdenvertaisuuden lisäksi myös kirjattu 20 §:ään vastuu ympäristöstä, joka asettaa vastuun luonnosta ja sen monimuotoisuuden säilyttämisestä kaikille
- Kalat ovat osa vesistöjemme eliöstöä, monimuotoista luontoa sekä rajallinen luonnonvara, jonka säilyttäminen tuleville sukupolville kuuluu meille kaikille
- Luontoarvojen merkitys on lisääntynyt varsinkin nuorison keskuudessa
- Puhdas ja monimuotoinen luonto on merkittävä myyntivaltti tulevaisuudessa. Siihen kuuluu myös monimuotoinen ja kestäväkäytön mukaisesti hyödynnettävä kalavarantomme, jossa ei saa olla uhanalaisia lajeja

4

Kalastuslain kokonaisuudistus

- 80-luvulla perustuslakivaliokunta otti kalastuslakiinkin liittyvissä asioissakin käyttöön tulkinnan, jota oli jo pitkään noudatettu muissa omistajan varallisuusosoikeuksien suojissa. Että suoja ei ole ehdotonta, vaan tavallisella lailla voidaan säätää rajoituksia, jotka eivät loukkaa omistajan *normaalia, kohtuullista ja järkevää omaisuuden käyttöä*.
 - Esim. kalastusalueiden ja ELY:jen määräävämpi rooli on perusteltu
- Kalastus on muuttunut ja muuttuu yhä edelleen enemmän agraariyhteiskunnan jokapäiväisen toimeentulon hankinnasta pääosin virkistäväksi luontoliikuntaharrastukseksi, jossa elämykset ovat saalista tärkeämpiä sekä ammatilliseksi elinkeinotoiminnaksi. Myös kalastusoikeuksien omistuksen pirstoutuminen ja mökkiläisten kalastusharrastuksen suuntautuminen tukevat muutosta.
 - Siksi tarvitaan maksuttomat ja maksulliset yleiskalastusoikeudet

5

Kalastuslain kokonaisuudistus Kalastusmatkailu

- Ylä-Lapilla on merkittävät mahdollisuudet kehittää kalastusmatkailua, mutta se edellyttää myös merkittäviä muutoksia käytännössä
 - Samalla vesialueella teuraskalan talteenottoa ja kalastusmatkailua ei voi menestyksellisesti kehittää rinnakkain
 - Vapakalastukseen perustuvaa kalastusmatkailua on mahdoton kehittää vesissä, joissa rinnan tapahtuu verkkokalastusta
 - Erityiskalastuskohteissa paikalliset eivät voi käyttää samanaikaisesti etuoikeuksia
 - Kalastuksen tulee perustua kestävän käytön mukaisesti luontaisesti lisääntyviin kalakantoihin
- Maisemallinen ympäristö on myös myyntivaltti. Erämaisuus ja siisteys säilytettävä ja parannettava

6

Kalastuslain kokonaisuudistus Vaelluskalat

- Ei ole olemassa meri- tai järviäläskohtaisia vaelluskaloja, vaan on kutujokien ainutlaatuiset erilliskannat
- Perustuslakiin ja sen tulkintoihin vetoaminen ei saa estää pitkällekin meneviä kalastusrajoituksia, jos ne ovat välttämättömiä uhanalaisten lajien suojelemiseksi (normaali, kohtuullinen ja järkevä omaisuuden käyttö)
- Perustuslain omaisuudensuoja ei turvaa sellaisia omaisuuden käyttötapoja, jotka aiheuttavat peruuttamattomia muutoksia merkittävälle luontoarvoille (normaali, kohtuullinen ja järkevä omaisuuden käyttö)
- Perustuslain tarkoitus ei voi olla estää lainsäädännön kehittämistä vastaamaan nykypäivän arvoja ja vaatimuksia
- Mikä ei ole oikeus ja kohtuus ei voi myöskään olla laki

5

Valtioiden väliset sopimukset

- Tornionjokisopimus ei perustu eikä lähde vaelluskalojen kohdalla kestäväkäytön mukaisesta perustasta eikä täytä perustuslain 20§:n tarkoitusta, mutta ei liene mitään tehtävissä
- Suojelun kohde on kalat ei kalastajat. Ammatti-kalastajien toimeentulo on turvattava muulla tavalla
- Tenojoen kalastussääntö ja Suomen ja Norjan välinen sopimus perustuu 1972 sopimukseen
 - Perusteet yli 40 vuotta vanhasta maailmasta. Oleellimmat muutokset; perämootoreiden tulo ja niiden vaikutus etenkin kulkutukseen sekä teuraslohen hinnan romahtaminen norjalaisen kassikasvatetun lohen tultua markkinoille
 - Valtiosopimuksessa Suomi on sitoutunut vuonna 1989 saattamaan sivujoissa voimaan kalastussäädökset, jotka eivät ole pääuomaa lievemmat

6

Valtioiden väliset sopimukset Mitä pitäisi tehdä heti

- Jatettava 21.1.2000 keskeytyneitä neuvotteluja uusiksi Tenojoen ja Näätämönjoen sopimuksiksi
- Sopimuksissa huomioitava nykypäivän arvot
- Kalastajaryhmät määritettävä perustuslain tasavertaisuuspykälän mukaisesti (alkuperäisväestö jolla on vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus ja jolla muuhun omaisuuden suojaan perustuva kalastusoikeus, samoin muu väestö jolla on omistukseen perustuva kalastusoikeus ja jolla ei ole)
- Kalastusta hallinnoivalle viranomaiselle on **määrättävä** tarvittaessa velvollisuus rajoittaa kalastusta. Rajoituksen peruste lähtee kalasta ja koskee kalaa eikä suojelun nimissä aseta kalastajia eriarvoiseen asemaan

7

Valtioiden väliset sopimukset Tulevaisuuden tavoitteita

- Kalastussopimukset Venäjän kanssa, Tuulomajoki, Kuusamonjoet ja Paatsjoki
- Kalatiet Tuulomajokeen ja Paatsjokeen
- Torniojoen uusi kalastussääntö mikäli nyt esitetty tulee hyväksytyksi

10

KIITOS